

Павлюк Лідія Олександрівна
Житомирський державний
технологічний університет
Науковий керівник:
к.е.н., доц. Кулковська Л.П.

ОПЛАЧУВАНІ ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ

Розглянуто історію розвитку громадських робіт. Визначено сутність на напрями реалізації оплачуваних громадських робіт в умовах сьогодення

В період різкого скорочення робочих місць в економіці України важливим засобом забезпечення тимчасової зайнятості є громадські роботи.

Громадські роботи можна розглядати з декількох сторін, а саме: як вид покарання адміністративного чи кримінального, так і зі сторони соціальної та матеріальної підтримки тимчасово незайнятого населення, або осіб, які бажають працювати у вільний від основної роботи чи навчання час та пенсіонерів.

В умовах, що склалися на ринку праці в Україні, спостерігається дефіцит робочих місць. За офіційними даними на 2012 рік, кожен п'ятий зареєстрований безробітний має вищу освіту, в той час, як на одне робоче місце в Україні претендує 11 чоловік та лише кожен третій випускник, який був зареєстрований як безробітний, працевлаштовувався. З огляду на дану ситуацію, держава як гарант прав і свобод громадян, а одним із цих прав є право на працю, повинна його дотримуватися. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є організація і реалізація оплачуваних громадських робіт як активного заходу служби зайнятості.

Громадські роботи – це суспільно корисна тимчасова діяльність індивіда, яка покликана на зняття соціальної напруги на ринку праці шляхом працевлаштування незайнятого населення на тимчасових робочих місцях, а також отримання певної матеріальної підтримки.

Розглянемо історію розвитку громадських робіт, яка починається ще з часів Стародавнього Єгипту, Вавилону, Римської імперії. Вона знала немало прикладів мобілізації суспільства для проведення загальнодержавних робіт.

На Давньому Сході, в Азії та Африці перші держави виникли в зонах поливного землеробства ще в епоху бронзи. Проведення великих громадських робіт із будівництва каналів та інших іригаційних споруд зажадало збереження сільськогосподарської общини і суспільної форми власності на землю.

Також, доцільно звернутися до історії виникнення та розвитку громадських робіт як кримінального покарання. У різні періоди та в різних нормативно-правових актах громадські роботи мали як однойменну, так і інші назви: „примусові роботи”, „суспільно необхідні роботи” та інші. Проте покарання, пов'язані з трудовою повинністю, існували ще в давньоруському праві (VI – середина XIV ст.), основним писаним джерелом якого була Руська Правда. Схожі положення передбачалися і в Литовських статутах – видатних джерелах права на українських землях Литовсько-Польської доби (друга половина XIV – середина XVI ст.). Перший Литовський статут 1529 р. (розділ 11, ст. 6) передбачав: якщо вільну людину за злочин засуджували до сплати певної суми, яку вона не могла сплатити, то ця людина мала її відробити відповідно до вказаних у статті розрахунків. І якщо за життя винна особа не змогла повністю відробити присуджену суму, тоді обов'язок відпрацювати залишок такої суми переходив до її дітей.

У Запорозькій Січі покарання, пов'язані із залученням до роботи, не практикувалися, бо виконувати певну безоплатну працю на користь всієї козацької громади було одним з обов'язків козака.

Один з перших кодифікованих актів періоду Гетьманської держави був „Процес короткий приказний 1734 р.”, який у ст. 12 закріплював: якщо засуджений за крадіжку до сплати грошового стягнення не в змозі його сплатити, він може бути виданий на відпрацювання такого стягнення потерпілому.

Отже, у цих історичних документах залучення до роботи мало скоріше форму відшкодування завданої шкоди або боргу, ніж форму покарання, бо засудження до роботи було лише альтернативою грошовому стягненню в разі неплатоспроможності винного, і час роботи зараховувався саме в сплату такого стягнення. Крім того, такі роботи не носили суспільно-корисного характеру, а мали виконуватися на користь потерпілого.

У XIX – на початку XX ст. суспільно-правові відносини більшої частини українських земель визначалися нормативно-правовими актами Російської імперії. Основними джерелами кримінального права на українських землях, які перебували в складі Російської імперії, були: 15-й том Зводу законів Російської Імперії 1832 р. (далі – Звід), передбачав як покарання залучення до певних видів робіт. У виданні 1842 р. Звід серед інших покарань передбачав так зване „покарання роботами”. Зокрема, у п. 7 ст. 34 передбачалося, що замість тримання в робочому домі особу могли засудити до міських робіт або робіт у приватних осіб. Проте така заміна відбувалася лише в тій місцевості, де робочих домів не було і лише щодо людей нижчого стану. Таким чином, в актах Російської імперії, було відоме покарання, подібне за суттю та назвою до сучасних громадських робіт. Подальшого розвитку і нової правової регламентації громадські роботи набули в перші роки після Жовтневої революції 1917 р. Спочатку вони іменувалися як „обов'язкові громадські роботи”.

В сучасних умовах незалежної України організація та порядок проведення оплачуваних громадських робіт законодавчо закріплена такими законами та підзаконними актами:

- Законом України „Про зайнятість населення”;
- Постановою Кабінету Міністрів України „Про порядок організації проведення оплачуваних громадських робіт”;
- Постановою Кабінету Міністрів України „Порядок організації громадських та інших робіт тимчасового характеру”;
- Інструкцією Міністерства соціальної політики України „Про порядок організації та проведення оплачуваних

громадських робіт”.

На даний момент варто розрізняти поняття громадські роботи та оплачувані громадські роботи, які є засобом реалізації політики зайнятості населення і загальнодоступним видом некваліфікованих робіт та кваліфіковані роботи, які організуються з метою надання додаткової соціальної підтримки та забезпечення тимчасової зайнятості осіб, які шукають роботу. Саме за їхній рахунок, можна оперативного задовольнити потреби роботодавців у робочій силі та виконати певні види робіт. З іншого боку, громадські та інші роботи тимчасового характеру є засобом реалізації політики зайнятості населення, що може зняти соціальну напругу на ринку праці, сприяти соціально-економічному розвитку регіону і країни, а також забезпечити трудову адаптацію безробітних і бути для них джерелом доходу у скрутний, з матеріальної точки зору, період.

Як висновок, варто зазначити, що реалізації оплачуваних громадських робіт як заходу активної політики зайнятості населення повинна забезпечити:

1. Розширення сфери застосування оплачуваних громадських робіт в економіці.
2. Впровадження державної підтримки підприємств-учасників оплачуваних громадських робіт, які створюють тимчасові робочі місця для працевлаштування незайнятого населення.
3. Максимізацію користі від оплачуваних громадських робіт як для держави і підприємств, так і для розвитку трудового потенціалу працівників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про зайнятість населення [Електронний ресурс]: Закон України від 05.07.2012 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>. – Назва з екрану.
2. Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття [Електронний ресурс]: Закон України від 02.03.2000 р. №1533-III. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>. – Назва з екрану.
3. Про затвердження Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 р. №175. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/175-2013-p>. – Назва з екрану.
4. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 520 с.